

споживання; підготовка мультимедійних презентацій, в яких пояснюється, як відрізнити істину від маніпуляцій, як обирати товари з огляду на їхній вплив на здоров'я та довкілля. Виконання названих чи подібних завдань дають змогу здобувачам освіти перетворитися з пасивних споживачів інформації на її активних творців, сформувати у собі активну громадянську позицію, етичне мислення, здатність усвідомлено приймати доцільні та обґрунтовані рішення.

Отже, медіаосвіта є важливим інструментом формування відповідального споживача, що здатний аналізувати інформацію, опиратися на маніпуляції та приймати обґрунтовані етичні рішення. Її системне впровадження у закладах освіти сприятиме формуванню покоління, що дбатиме не лише про власне благополуччя, а й про добробут суспільства та планети загалом.

*Надія НОВОСЕЛЬСЬКА,
Неля СІРАНТ
Львів*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У тезах розглянуто цифровізацію освіти як ключовий чинник досягнення сталого розвитку суспільства. Проаналізовано, як цифрові технології сприяють забезпеченню доступності, якості й інклюзивності освіти. Розкрито переваги, ризики та виклики цифровізації в освітньому процесі, а також визначено перспективи її вдосконалення в Україні.

У сучасному глобалізованому світі питання сталого розвитку набуває дедалі більшого значення, охоплюючи економічний, екологічний і соціальний виміри. Освіта в цьому контексті розглядається як стратегічний інструмент формування нової культури мислення, що ґрунтується на відповідальності, усвідомленому виборі та здатності до саморозвитку.

У цьому контексті особливої актуальності набуває *цифровізація освіти* – процес інтеграції цифрових технологій у всі складові освітньої системи: освітній процес, управління,

інфраструктуру, методичне забезпечення та взаємодію з учасниками освітнього процесу. Цифрова трансформація не лише модернізує форми і засоби навчання, а й відкриває нові можливості для розширення доступу до знань, підвищення їхньої якості та забезпечення інклюзивності для всіх верств населення, зокрема осіб з інвалідністю, мешканців сільських регіонів, внутрішньо переміщених осіб тощо [5].

Світовий досвід, зокрема в умовах пандемії COVID-19, продемонстрував як високий потенціал цифрових інструментів в освіті, так і низку викликів: цифрову нерівність, недостатній рівень цифрової компетентності педагогів та учнів, потребу в оновленні педагогічних підходів. Саме тому цифровізація освіти повинна розглядатися не лише як технічна модернізація, а як *системна зміна*, що сприяє досягненню всіх аспектів сталого розвитку – економічного зростання, соціальної згуртованості, інноваційності та екологічної свідомості.

Отже, дослідження цифровізації освіти як чинника сталого розвитку є актуальним і важливим як у теоретичному, так і в практичному вимірах, оскільки уможливорює визначити шляхи трансформації освітньої системи в умовах цифрової епохи та глобальних викликів [4, с. 87–92].

Закордонні науковці, які працюють у різних країнах, внесли значний вклад у розуміння того, як цифрові технології змінюють освітні процеси на всіх рівнях – від початкової школи до вищої освіти. Зокрема, їхні дослідження допомагають зрозуміти, як адаптувати традиційні освітні практики до умов швидкого розвитку технологій.

Науковець Емілі О'Грейді визначає, що «цифрові технології впливають на розвиток критичного мислення та креативності у студентів через онлайн-освітні платформи та ресурси» [1].

Питання щодо «вивчення технологій та інструментів, котрі допомагатимуть педагогам адаптуватися до традиційних методів до цифрових платформ, а також створювати нові моделі інтеграції віртуального навчання у шкільні програми» розкриває у своїх працях Ніколас К. Роуелл [1].

Дослідження «цифрових технологій у сфері освіти, зокрема, інструменти для онлайн-навчання та технології, що підтримують інтерактивне навчання», проводив британський науковець Сімон Бенет [1].

Українські вчені активно працюють у різних сферах, пов'язаних із цифровізацією освіти, займаються розробкою методик та дослідженням ефективності використання технологій для підвищення якості освітнього процесу. Зокрема, Олена Ісакова, яка «досліджує ефективність застосування технологій в освіті для підготовки вчителів до роботи з сучасними інструментами», Олександр Федоренко, який вивчає питання застосування ІКТ в освітньому процесі, серед іншого, в контексті шкільної освіти та ін [2, с. 240].

Цифровізація освіти означає впровадження цифрових технологій у всі аспекти освітнього процесу – від інфраструктури до змісту навчання. Вона охоплює онлайн-навчання, гібридні формати, цифрові освітні ресурси, використання штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності тощо.

У контексті сталого розвитку цифровізація освіти виконує три ключові функції:

- *Доступність* – подолання географічних, соціальних та економічних бар'єрів до освіти, а отже, значно розширює можливості доступу до навчання, долаючи традиційні обмеження. Вона сприяє вирівнюванню умов для здобуття якісної освіти. Це фундаментальний крок до забезпечення справедливого й інклюзивного освітнього середовища. Вона дозволяє кожному, незалежно від місця проживання, соціального статусу чи матеріального становища, реалізувати право на якісну освіту, що є однією з основ сталого розвитку.

- *Якість* – оновлення методів і засобів навчання, формування компетенцій, необхідних для сталого розвитку. Якість цифрової освіти полягає не лише у використанні технологій, а у глибокій педагогічній трансформації: від змісту – до підходів. Вона забезпечує формування компетенцій, необхідних для досягнення цілей сталого розвитку, зокрема, свідомого споживання, етичного мислення, глобальної солідарності та здатності до інновацій.

- *Інклюзивність* – забезпечення рівних можливостей для всіх верств населення, включаючи осіб з особливими потребами. Це не просто технічне забезпечення доступу, а гуманістичний принцип, що передбачає повагу до різноманіття і активне включення всіх до освітнього процесу, один із ключових механізмів формування справедливого, згуртованого й сталого суспільства.

Попри очевидні переваги, цифровізація супроводжується низкою викликів, такі як *цифрова нерівність*, де нерівномірний доступ до технологій між країнами, регіонами, соціальними групами; *цифрова безпека та приватність*, де ризики, пов'язані з обробкою персональних даних, кібербезпекою; одним з важливих викликів виступає *психоемоційне навантаження*, яке відповідає за збільшення екранного часу, цифрове вигорання; ще одним не менш важливим фактором є *техноцентризм* як фокус на технології за рахунок гуманістичних цінностей [3, с. 180].

Цифровізація освіти є потужним інструментом реалізації ідей сталого розвитку. Вона здатна трансформувати не лише саму освіту, а й суспільство загалом, роблячи його більш відкритим, свідомим і готовим до майбутніх викликів. Проте ефективність цього процесу залежить від зваженого управління, етичного підходу та стратегічного бачення розвитку освіти як рушійної сили стійких змін.

Щоб цифровізація освіти ефективно сприяла сталому розвитку, необхідно: інвестувати кошти в цифрову інфраструктуру, особливо в сільських і малозабезпечених громадах; підвищувати цифрову грамотність педагогів та учнів; розробляти зміст освіти з акцентом на сталий розвиток і глобальні виклики; застосовувати принципи етичного, інклюзивного й екологічно відповідального використання цифрових технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В.Ю. Цифровізація освіти – імператив інтеграції України у світовий освітній простір. *Національна академія педагогічних наук України*. 2022. URL: https://naps.gov.ua/ua/press/about_us/2936/.
2. Костецький П.В. Цифровізація суспільства та освіти у забезпеченні соціально-економічних трансформацій : дис. ... канд. екон. наук : 051 – економіка Суми : Сумський державний університет, 2023. 240 с.
3. Освіта для цифрової трансформації суспільства : монографія / за ред. О.П. Пінчук. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. 180 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742488/1/Монографія_c1_ел.pdf.

4. Канішев І., Лозовська Л. Аналіз поточного стану цифровізації освітніх послуг в умовах нової економіки. *Сталий розвиток економіки*. 2023. № 2 (47). С. 87–92. URL: <https://www.economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/download/851/813/>.

5. Цифровізація освіти: дослідно-експериментальна робота : збірник матеріалів. / укл. О.П. Пінчук. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. 71 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738088/1/Collection%20of%20materials%20on%20research%20and%20experimental%20work.pdf>

**Тетяна ПАНТЮК,
Дмитро НИКОЛИН**
Дрогобич

ЗАВДАННЯ І СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ КРИЗИ

Функціонування української системи освіти в умовах сьогодення визначається умовами складного розвитку суспільства у глобальному (криза, пандемії, суспільні потрясіння) та власне державному (війна, міграція, зниження рівня життя людей, виснаження тощо) вимірах. Це, звичайно, вкрай негативно позначається на освітньому процесі всіх ланок, серед яких: заклади дошкільної освіти, школи, професійна освіта, вища школа, неформальна освіта тощо. І суб'єкти освітнього процесу, і зміст навчання на всіх рівнях, і матеріальна база потерпають від війни й міграції, погіршується процес навчання та викладання; руйнуються усталені способи побудови освіти і досягнення її цілей. Триває серйозний пошук виходу із надскладної кризи, розробляються стратегії організації освітнього процесу в умовах війни, апробуються нові методи і способи навчання тощо.

Одна із найважливіших проблем сучасної української освіти – безпека учасників освітнього процесу: дітей та педагогів. Росія щоденно наносить сотні ударів по Україні, вбиваючи людей і знищуючи цивільну інфраструктуру. Дитячі садки, майданчики, школи, лікарні стають мішенню ракет і шахедів. Українські заклади освіти і в цих умовах продовжують освітній процес,